

Protokół
XXI posiedzenia plenarnego Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w dniu 14 maja 2020 roku

I. Otwarcie posiedzenia i powitanie gości

Prof. Z. Marciniak przywitał członków Rady Głównej, Ministra W. Murdzka, Min. A. Budzanowską oraz zaproszonych gości.

Głos zabrał Min. W. Murdzek. Minister podziękował Radzie za pracę włożoną w przygotowanie reformy szkolnictwa wyższego i nauki oraz jej wdrażanie i wyraził nadzieję na dobrą, ciągłą współpracę. Odniósł się również do obecnej sytuacji, która wymaga od resortu jak i uczelni podjęcia nowych rozwiązań np. wprowadzenie nauczania dualnego czy doktoratów wdrożeniowych. Zwrócił także uwagę na ważny aspekt związku nauki z gospodarką i szeroko rozumianym życiem społecznym. Minister wyraził uznanie i przekazał podziękowania za szybką reakcję polskich naukowców na zaistniałą sytuację epidemiczną. Zwłaszcza wszystkim tym naukowcom, którzy aktywnie włączyli się w konfrontację z koronawirusem, opracowując testy. Słowa podziękowania popłynęły również do studentów, którzy działają jako wolontariusze – drukują przyłbice, dostarczają produkty żywnościowe osobom starszym. Skala ich obecności jest niezwykle duża. Minister wyraził nadzieję na utrzymanie pozycji polskiej nauki w wymiarze międzynarodowym. Widoczne jest zapotrzebowanie na praktyczną obecność nauki w codziennym życiu. Każdy wymiar polskiej nauki jest bardzo ważny, dzisiaj na pierwszej linii stają medycy. Minister życzył dobrych pomysłów, stawiania sobie ambitnych celów i czerpania z tego satysfakcji zawodowej.

Prof. Z. Marciniak podziękował Ministrowi za wypowiedź i zapewnił, że ma w Radzie życzliwych ekspertów. Rada będzie szczerze i otwarcie mówić o sprawach, które dotyczą nauki i szkolnictwa wyższego. Wszystkie osoby, które się zgłosiły do Rady, wzięły na siebie obowiązek ustawicznej pracy na rzecz środowiska akademickiego i uzyskały zaufanie poprzez wybór.

Przewodniczący, w imieniu Rady, przekazał podziękowania za ogromny nakład pracy uczestniczącym w posiedzeniu lekarzom – prof. A. Więckowi, Wiceprzewodniczącemu Rady, reprezentującemu Śląski Uniwersytet Medyczny oraz prof. M. Krawczykowi, byłemu rektorowi Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Uczelnie włączają się na różne sposoby, m.in. produkują przyłbice, które mają ochronić lekarzy, w uczelniach poznańskich jest prowadzona akcja korepetycji dla dzieci, które nie chodzą do szkoły. Całe środowisko stara się włączyć we wspólny wysiłek, żeby wyjść z tej szczególnej sytuacji. Profesor stwierdził, że podjął wraz z Prezydium Rady decyzję o zwołaniu tego posiedzenia, żeby dać wyrazisty sygnał, że chcemy wrócić do normalności.

II. Przyjęcie porządku obrad

Rada jednogłośnie przyjęła porządek obrad.

III. Kultura studencka

Prof. T. Miczka dokonał wprowadzenia do debaty. Wyraził podziękowania dla prof. L. Śliwonika, że zgodził się wygłosić referat oraz dla prof. T. Szapiro za udział w przygotowaniu debaty. Prof. T. Miczka przybliżył postać prof. Śliwonika, który w latach

2002-2008 pełnił funkcję rektora Akademii Teatralnej w Warszawie, a w latach 2005-2008 był przewodniczącym Konferencji Rektorów Uczelni Artystycznych. Profesor czynił starania, żeby kultura studencka jako temat zaistniała w ustawie. Prof. Miczka stwierdził, że działalność w ramach kultury studenckiej może być elementem budowania wyższego poziomu świadomości, kultury osobistej, a także całokształtu otwartych horyzontów. Kontakt z kulturą jest dla studentów wartością dodaną, niezależnie od kierunku, jaki studiują. Dlaczego świat artystyczny Rady podejmuje ten temat? Ponieważ kultura ma dwie płaszczyzny, które się przenikają – kultura w wymiarze profesjonalnym i kultura studencka. Temat jest ważny, dlatego w posiedzeniu uczestniczą przedstawiciele MKiDN: J. Wartak, Dyrektor Departamentu Szkolnictwa Artystycznego i Edukacji Kulturalnej oraz W. Laszczka-Bubień, Naczelnik Wydziału Szkolnictwa Wyższego. Siła kultury rozumianej w sposób najszerszy, tworzona jest przez kulturę amatorską, ale też przez kulturę studentów.

Następnie prof. Z. Marciniak przekazał głos prof. L. Śliwonikowi.

Jako motto wystąpienia prof. Śliwonik wykorzystał autocytat z książki pt. „Misja i służebność uniwersytetów w XXI w.” wydanej w 2013 r. przez ISW i FRP, w której znalazł się jego tekst „Uczelnia i kultura. Skazani na wspólnotę (jeśli chcą przeżyć).”

„Uczelnia wypełni zadanie służebności społecznej, jeśli otworzy się na kulturę w jej pełnym wymiarze. Kultura autentyczna, a więc wysoka, nie ma szans na trwanie bez sojuszu z młodą inteligencją. Tu nie ma strony mocniejszej i słabszej, tu są partnerzy, którzy muszą działać razem. W imię wspólnych wartości.”

Prof. Śliwonik stwierdził, że kultura studencka powinna być żywa, pełna blasku, otwarta, powinna budować więzi społeczne, tworzyć przestrzeń wspólnoty. Nie ma jednak gotowej recepty jak to osiągnąć. Profesor opowiedział, jak było w przeszłości. Kultura studencka była kreatywna i otwarta, wzywała do twórczości i nie stawiała granic. Próbowwała być alternatywna wobec kultury oficjalnej, a więc tej, która była przeważnie propagandą. Co najważniejsze, była promieniująca. Podążając za tytułem dramatu Karola Wojtyły „Promieniowanie ojcostwa”, Profesor używa pojęcia „promieniowanie kultury”. Kultura przekraczała granice środowisk, promieniowała na środowisko robotników, młodzież wiejską. Na jakiej zasadzie to funkcjonowało? Kultura studencka podlegała mecenatowi państwa. W budżecie państwa były zagwarantowane środki finansowe, przekazywane Zrzeszeniu Studentów Polskich. Rada Naczelna ZSP dzieliła pieniądze na rady okręgowe i uczelnie. System funkcjonował do stanu wojennego, kiedy nastąpiło rozbitcie środowiska studenckiego.

Prof. Śliwonik zaprezentował publikację z 2011 r. „Kultura studencka – zjawisko – twórcy – instytucje” pod redakcją Edwarda Chudzińskiego, w której zostały opisane osiągnięcia studentów w drugiej połowie XX w. oraz raport Niezależnego Zrzeszenia Studentów „Kultura wśród polskich studentów” opublikowany w 2018 r. Lektura przedstawionych pozycji pokazuje różnice pomiędzy przeszłością i stanem obecnym – kultura studencka jako całościowe zjawisko wypełniające życie – wobec kultury wśród polskich studentów. Obecnie działają chóry, teatry studenckie, odbywają się festiwale teatrów studenckich, ale brak jest społeczno-kulturalnego ruchu kultury studenckiej. Jednak niemożliwy jest powrót do sytuacji sprzed lat, ponieważ zaszły zbyt duże zmiany w społeczeństwie. Zmieniły się uczelnie, zmienili się również studenci. Dawniej studia były elitarne, dziś brak jest elit. Spotkania na żywo zostały zastąpione aktywnością w internecie. Zmienił się również

model odbiorcy kultury. Prof. Śliwonik stwierdził, że zawsze istniał podział na kulturę niską i wysoką, które się obserwowały i z siebie korzystały. Profesor przytoczył słowa prof. Wojciecha Chudego, który powiedział, że świat współczesny wygenerował dwie kultury: pierwszą z nich jest kultura trudu i spełnienia, drugą – strachu i przypadku. Profesor wskazał na potrzebę dokonania pogłębionej analizy obecnego stanu kultury studenckiej w celu opracowania strategii na przyszłość, ponieważ jego zdaniem konieczna jest interwencja systemowa. Należy stworzyć klimat przychylności za strony władz uczelni i administracji. Warto wypracować dobre praktyki wzajemnej współpracy.

Prof. Z. Marciniak podziękował prof. Śliwonikowi za przedstawienie ciekawego referatu i otworzył dyskusję.

Minister W. Murdzek stwierdził, że Ministerstwo jest zainteresowane wspieraniem wszelkich działań uczelni i studentów. Rola kultury jest niezwykle ważna. Istotne jest, aby to studenci przedstawiali propozycje i mieli wsparcie we władzach uczelni. Aktywności muszą być na miarę naszych czasów, muszą być na tyle atrakcyjne, żeby studenci chcieli swój czas wolny przeznaczyć na zaangażowanie się w kulturę.

A. Borówka, Przewodniczący KRD, zwrócił uwagę, że w uczelniach, z wyłączeniem artystycznych, brakuje przestrzeni do obcowania z kulturą. Przykładem dobrych praktyk jest Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, gdzie został oddany do użytku nowy budynek biblioteki połączony z pomieszczeniami przeznaczonymi do działalności kulturalnej. Warto powierzyć samorządom zadanie prowadzenia kultury studenckiej.

K. Pietraszkiewicz, Prezes ZBP i Przewodniczący Rady Uczelni PW, poinformował, że na ostatnim posiedzeniu Rady była dyskutowana kwestia kultury studenckiej. Uczelnie mają funkcje naukowe, dydaktyczne, wychowawcze i kulturotwórcze. Rolą rady uczelni jest monitorowanie procesów wychowawczych i kulturotwórczych. Samorządy studenckie mają ogromny dorobek i wiele obowiązków do udźwignięcia.

Prof. T. Szapiro przypomniał, że na poprzednim posiedzeniu Rady odbyła się dyskusja o kompetencjach społecznych, a właśnie kultura studencka jest poligonem, gdzie można budować takie kompetencje. Doświadczamy regresji kultury studenckiej, chociaż są też świetnie funkcjonujące miejsca, np. Szkoła Filmowa im. Krzysztofa Kieślowskiego w UŚL. W uczelniach ścierają się kultury – wysoka z powszechną, brak jest interakcji między nimi. Gdy nie ma kultury, jej miejsce wypełnia hejt. Dlatego zaproponował podjęcie w przyszłości stosownej uchwały.

Student J. Bakonyi stwierdził, że powodem regresji są przemiany społeczne, które zaszły na przestrzeni ostatnich trzydziestu lat. Problemem jest nie tylko brak inicjatywy po stronie studentów, ale również brak odpowiedniego wsparcia ze strony uczelni. J. Bakonyi przedstawił trzy kwestie wymagające naprawy: brak odpowiedniej infrastruktury studenckiej w uczelniach, niewystarczające finansowanie samorządu studenckiego oraz brak wsparcia organizacyjnego.

Prof. R. Koziołek, Prorektor ds. kształcenia i studentów UŚL., stwierdził, że należy porzucić myślenie o kulturze studenckiej wypracowane w przeszłości. Ten model już nie funkcjonuje i nie da się go przywrócić. Zmienił się paradygmat kultury w ogóle. Nastąpiła medializacja kultury za sprawą mediów internetowych. Internet zaoferował młodym twórcom możliwość dotarcia do odbiorców. Profesor zwrócił uwagę na festiwale nauki,

które mogą stanowić fora wymiany doświadczeń. Przykładem jest Śląski Festiwal Nauki Katowice.

Prof. Z. Marciniak, zamykając dyskusję, zaapelował do środowiska studenckiego o próbę zainteresowania kolegów i koleżanek kulturą wyższą. Profesor stwierdził, że uczelnie, poza kształceniem kierunkowym, powinny umożliwić studentom poszerzanie horyzontów, również w sferze kultury.

IV. Komunikaty

Prof. Z. Marciniak poinformował, że:

- Minister Edukacji podjął decyzję, powołując się na sugestię RG, że podstawą rekrutacji do szkół średnich i wyższych w br. będą egzaminy ósmoklasisty i maturalne, które odbędą się w bezpiecznych terminach; MEN wyda wytyczne dotyczące organizowania i przeprowadzania egzaminów;
- studenci przekazali ukończony Raport nt. materialnego wsparcia studentów, Członkowie Rady otrzymali go mailowo; Raport zostanie zawieszony na stronie internetowej Rady Głównej;
- Prezydium KRASP powołało zespół kryzysowy; jego przewodniczącym został prof. T. Szapiro;
- tematem czerwcowej debaty Rady będzie finansowanie nauki i szkolnictwa wyższego; koordynatorem debaty będzie prof. M. Szczerek; obecnie już trwają prace nad uchwałą, która zostanie przyjęta w czerwcu;
- MNiSW wystąpiło do Prezesa Rady Ministrów o zwiększenie puli na obligacje dla uczelni; Przewodniczący RG wraz z Przewodniczącym KRASP wystosowali w tej sprawie wspólny list do Premiera.

V. Zaopiniowanie projektów aktów prawnych

1. Rządowy projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2

Przewodniczący Komisji Ekonomiczno-Prawnej, prof. J. Szambelańczyk, zauważył, że projekt ustawy, poza regulacjami związanymi z SARS-CoV-2, odnosi się do kwestii, które wykraczają poza tytuł projektu, a niektóre zaproponowane zapisy dokonują zmian ustrojowych. Następnie Profesor przedstawił projekt uchwały, w której Rada zgłasza uwagi w zakresie spraw związanych ze szkolnictwem wyższym i nauką.

Min. A. Budzanowska oraz dyr. B. Banaszak (DN MNiSW) udzielili dodatkowych informacji dotyczących przedłożonego projektu ustawy.

Rada przyjęła uchwałę przy 3 osobach wstrzymujących się od głosu. Uchwała nr 145/2020 stanowi załącznik do niniejszego protokołu.

2. Projekt rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zmieniającego rozporządzenie w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej

Prof. B. Marciniak, Przewodniczący Komisji Nauki, przedstawiając projekt uchwały dotyczącej projektu rozporządzenia, podziękował członkom Komisji za ich zaangażowanie w przygotowanie opinii.

Prof. Z. Marciniak zwrócił uwagę na dwie istotne kwestie, podnoszone już wcześniej przez Radę Główną: „przełamanie” w ustawie okresu ewaluacji na dwie części oraz na błędne przekładanie oceny uczelni na oceny indywidualne osób.

W dyskusji udział wzięli: prof. W. Banyś, prof. Z. Marciniak, prof. C. Możejński, prof. M. Szczerek.

Rada przyjęła uchwałę jednogłośnie. Uchwała nr 143/2020 stanowi załącznik do niniejszego protokołu.

3. Projekt rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie udzielania pomocy publicznej za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju

Przewodniczący Komisji Ekonomiczno-Prawnej, prof. J. Szambelańczyk, przedstawił projekt uchwały pozytywnie opiniującej projekt rozporządzenia.

Rada przyjęła uchwałę jednogłośnie. Uchwała nr 144/2020 stanowi załącznik do niniejszego protokołu.

VI. Przyjęcie protokołu XX posiedzenia plenarnego Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego (13 lutego 2020 r.)

Prof. G. Borkowska zgłosiła uwagę dotyczącą punktu IV. Zaopiniowanie projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (prekonsultacje). Uwaga została uwzględniona.

Rada przyjęła protokół jednogłośnie.

VII. Zamknięcie posiedzenia

Prof. Z. Marciniak podziękował uczestnikom za udział w obradach i zamknął posiedzenie.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Prof. Zbigniew Marciniak

Załączniki:

1. Porządek obrad
2. Uchwały Rady Głównej: nr 143/2020-145/2020